

2.3 Cluster C: toetsing uitvoering emissiebeleid

Inleiding

Aanvankelijk was de taak van het cluster gericht op het rapporteren over de vorderingen van het RAP/NAP. Door allerlei ontwikkelingen, zoals het in de NW4 geformuleerde emissiebeleid, de vergunning op maat/hoofdzaken, accentverschuiving naar de aanpak van diffuse bronnen, heeft in 1999 een heroriëntatie op de taken plaatsgevonden. Het cluster kreeg een goede duw in de rug door de resultaten van en de afspraken gemaakt tijdens de managementconferentie over 'NW4 en het emissiebeleid', gehouden op 11/12 maart 1999. Daar is namelijk afgesproken dat de regionale directies komen tot emissiebeheersplannen. Dat houdt in dat per regio wordt bekeken waar de problemen liggen en hoe de prioriteiten gesteld moeten worden. Vragen die daarbij aan de orde zijn en beantwoord moeten worden zijn:

- welke verontreinigendestoffen zijn nog van belang voor het bereiken van de gewenste waterkwaliteit?;
- welke bronnen zijn daarvan de oorzaak?;
- binnen welke termijn moeten/kunnen de noodzakelijke reducties worden gerealiseerd?; en
- in welke omvang?

Overigens betreft het hier geen op zichzelf staand plan, maar moet het worden beschouwd als het waterkwaliteitsdeel van het BPN.

Het onderwerp diffuse bronnen vormt een belangrijk onderdeel van zo'n emissiebeheersplan; daarom is er een nauwe relatie tussen het werk van de clusters C en D. Deze relatie zal door beide clusters in het oog worden gehouden.

Om enige uniformiteit in de regionale plannen aan te brengen en om zoveel mogelijk een landelijke optelbaarheid te garanderen, heeft cluster C in 2000 in het kader van het project 'Emissiekader NW4' een handreiking voor de RD's opgesteld. Als onderdeel van dit project heeft het Hoofdkantoor diverse landelijke projectgroepen gestart. De taken van deze werkgroepen hebben nauwe relaties met het werk van de diverse FWVO-clusters. Zo heeft de taak van cluster C directe raakvlakken met het werk van L1, L2 en L5. De handreiking die cluster C heeft gemaakt past precies in het werk van L1: het opzetten van een omgevings-, risico- en nalevingsanalyse. De handreiking is dan ook daarin ingebracht.

Rapportage emissiereductiedoelstellingen

De vierde Nota waterhuishouding geeft de richting aan waarin het waterbeheer zich de komende jaren beweegt. Uitgangspunt is via het MTR te streven naar het VR. Niet duidelijk is welke toetsbare concrete doelstellingen daarbij horen inzake het emissiebeleid. In diverse regionale directies zijn initiatieven ontstaan om, samen met het RIZA, die concrete doelstellingen regionaal op te stellen (regionale WSV). Cluster C coördineert dat en rapporteert over de vorderingen. Ook zal het cluster landelijke trends aangeven. Deze rapportage van cluster C dient te worden afgestemd met de (gebiedsgerichte) CIW-rapportages zoals die zijn voorgesteld in het project 'Tussendoelen'.

Planning 2001

Rapportage: juli met eerste resultaten.

uitvoering: cluster

fte's: 16 uur per deelnemer

financiën: fl. 5.000,-

Planning verdere jaren

Monitoring voortgang + rapportage.

Internationale ontwikkelingen

Internationale ontwikkelingen zijn van invloed op het werk van Rijkswaterstaat. Cluster C van de FWVO vormt voor de regionale directies van Rijkswaterstaat het forum om informatie op internationaal gebied (bijvoorbeeld over de Europese kaderrichtlijn water: betekenis ervan voor RWS) door te sluizen. Andersom wil het cluster de RWS-praktijkervaring vanuit de uitvoering gebruiken om de internationale vertegenwoordigers van informatie voorzien.

Inmiddels is met het RIZA (EMI) afgesproken om via cluster C bepaalde Euro-BATS te becommentariëren. Ook zal eens per jaar een workshop over internationale zaken georganiseerd worden met als doel de wederzijdse informatie-uitwisseling te regelen en de ontwikkelingen in het buitenland te toetsen aan onze dagelijkse praktijk.

Nagegaan zal worden hoe de informatievoorziening moet worden gestructureerd; afstemming met project L5 ('Go international!') ligt dan voor de hand.

uitvoering: cluster/RIZA
fte's: 2 dagen per deelnemer
financiën: fl. 10.000,-

Samenstelling van cluster C

H. Hoozemans (voorzitter)	directie Zuid-Holland
R. Kwanten (secretaris)	directie Limburg
K. Borrius	directie Noord-Nederland
J. Graansma	directie Noord-Holland
mw. ir.G. Kraijo	directie Zeeland
J. van Tiel	directie Oost-Nederland
T. de Vrieze	directie IJsselmeergebied
C. Reuther	directie Noordzee
J.C. van den Roovaart	RIZA

2.4 Cluster D: diffuse bronnen

Inleiding

In de vierde Nota waterhuishouding (NW4) wordt geconcludeerd dat de beoogde kwaliteitsdoelstellingen nog niet zijn gehaald. Om een stap verder te komen is het o.a. noodzakelijk - zo stelt NW4 - de nadruk te leggen op de aanpak van diffuse bronnen en in het bijzonder op de landbouw, de bouw, de scheepvaart en atmosferische depositie. In deel A van 'Emissiekader NW4' - 'De uitvoeringsstrategie van Rijkswaterstaat voor het emissiebeleid van de Vierde Nota Waterhuishouding' - (van mei 1999) wordt in lijn hiermee geconcludeerd dat de uitvoering van NW4 een grote inzet vergt bij de aanpak van diffuse bronnen. Deze aanpak moet een plaats krijgen in het - door elke regionale directie van RWS jaarlijks op te stellen - emissiebeheersplan.

In deze context moet het werkprogramma van cluster D worden gezien. De producten uit het programma zijn daarmee met name gericht op het leveren van 'bouwstenen diffuse bronnen' voor de regionale emissiebeheersplannen.

Daarnaast zoekt het cluster afstemming met activiteiten die in andere kaders - zoals de regionale platforms diffuse bronnen, de CIW VI-subwerkgroep diffuse bronnen, het BIM-coördinatorenoverleg, FWVO-cluster C en de projectorganisatie Emissiekader NW4 - plaatsvinden. Uitgangspunt is te voorkomen dat zaken dubbel worden gedaan. Dit heeft er in sommige gevallen toe geleid dat bestaande activiteiten van het oude programma zijn afgevoerd en nieuwe activiteiten zijn opgenomen.

Doelstelling cluster D

Cluster D is door de FWVO in het leven geroepen om de uitvoering van de Rijkswaterstaatacties uit het landelijk Actieprogramma Diffuse Bronnen te stimuleren, coördineren, bewaken en over de voortgang ervan te rapporteren.

In 1999 heeft het cluster zich in het licht van nieuwe ontwikkelingen beraden over haar taak en rol en is tot de conclusie gekomen dat o.a. het uitbrengen van 'Emissiekader NW4' aanleiding geeft tot het aanbrengen van nieuwe accenten. De activiteiten hebben zich tot nog toe voornamelijk gericht op het inventariseren en coördineren van lopende acties, het stimuleren van veelbelovende initiatieven op het gebied van diffuse bronnen in de regio's en informatie-uitwisseling tussen directies.

Cluster D wil zich in 2001 blijven richten op het leveren van bouwstenen voor het onderdeel diffuse bronnen in de emissiebeheersplannen.

Doelstellingen voor 2001 en volgende jaren:

- A. Bouwstenen aandragen voor emissiebeheersplannen.
Per aandachtsveld/diffuse bron beleidsinstrumenten, uitvoeringsstrategieën en structuren voor samenwerking ontwikkelen.
- B. Het structureren en stimuleren van de informatie en communicatie binnen Rijkswaterstaat over de aanpak van diffuse verontreiniging. Functioneren als platform voor informatie-uitwisseling binnen RWS (Informatiepunt).
- C. Het monitoren van de voortgang aanpak diffuse verontreiniging binnen RWS.

EVALUATIE PROGRAMMA 2000

Tussen haakjes staan de doelstellingen (A t/m C, zie eerdere paragraaf) waaraan de producten/activiteiten bijdragen.

Gerealiseerde doelstellingen en producten 2000

1. Beleidskader diffuse bronnen (A)
2. Plan van aanpak positionpapers (B)
3. Voorbeeldprojecten (B)
 - Rapportage run off in kwetsbare gebieden
4. Informatiepunt (B)
 - structuur ingericht
5. Stimuleren inhoudelijke acties t.b.v. BIM eigen dienst (B)

Nog te realiseren producten 2000

positionpapers (B)

- onkruidbestrijding
- landbouw
- wegverkeer
- scheepvaart: ladingresten
- scheepvaart: koperhoudende antifouling
- Voorbeeldprojecten (B)
 - onderwaterborstelen
 - borstelbanen
 - scheepsmilieuplan
 - Run-off
 - strooizout
- 2^e monitoring stand van zaken diffuse bronnen (C)
- Werkconferentie (B)
- Communicatiestrategie (B)

Toelichting

Aan de hand van de deelname aan de vergaderingen van cluster D kan worden geconcludeerd dat het cluster goed functioneert. In het eerste halfjaar heeft het cluster door het vertrek van de voorzitter met een interim-voorzitter gefunctioneerd.

De belangrijkste mijlpaal is het verschijnen van het '*Beleidskader diffuse bronnen - Bouwsteen emissiebeheersplan deel 1*' onder FWVO-vlag. Daarnaast is een database opgebouwd, die een centrale rol moet gaan spelen in de informatie-uitwisseling. Op dit moment wordt aan een aantal technische aspecten gewerkt om de database optimaal toegankelijk te maken, waarna het vullen met actuele informatie kan gaan plaatsvinden. De database wordt aangesloten op de gezamenlijke internetsite 'Wateremissies' van FWVO, CIW en RIZA, die onlangs van start is gegaan. Alle directies hebben een standaardlijst met monitoringgegevens aangeleverd. Op deze wijze zal de voortgang van de interne milieuzorg gevolgd worden.

Positionpapers

Er is een plan van aanpak opgesteld voor de te maken positionpapers. In het plan van aanpak is een format en werkwijze aangereikt. Tevens is een planning opgemaakt. Op dit moment wordt gewerkt aan de positionpapers onkruidbestrijding, landbouw, scheepvaart, koperen waterleidingen en wegverkeer. De eerste versies van deze documenten worden in het derde en vierde kwartaal van 2000 afgerond. Het streven is om deze in het eerste kwartaal van

2001 vast te laten stellen. Afhankelijk van de voortgang in deze positionpapers zal een werkconferentie worden georganiseerd.

Voorbeeldprojecten m.b.t. coördinatie/ afstemming

In het kader van de voorbeeldprojecten wordt in het vierde kwartaal van 2000 een factsheet over scheepmilieuplannen uitgebracht. Er komt geen factsheet over run off van wegen, aangezien er naar verwachting binnen afzienbare tijd een CIW-rapport over afstromend wegwater verschijnt (het rapport is in november 2000 voor de eerste keer in CIW VI gebracht; in februari 2001 besluit definitieve besluitvorming plaats). Voor de overige factsheets geldt dat hiermee pas een aanvang wordt gemaakt als dit op grond van de landelijke ontwikkelingen en regionale behoeftes zinvol wordt geacht. Hierbij wordt aangesloten bij de emissiebeheersplannen die door de regionale directies worden opgesteld.

Naast de factsheets kan ook een workshop georganiseerd worden om informatie uit te wisselen. Afhankelijk van de voortgang in het opstellen van positionpapers zal besloten worden of een workshop wordt georganiseerd.

Communicatie

Mede door personele wisselingen heeft het project communicatie enige tijd stil gelegen. In 2000 zijn de werkzaamheden op dit gebied weer opgepakt; deze worden in 2001 vervolgd.

ACTIVITEITEN 2001-2005

Bouwstenen voor aanpak diffuse bronnen voor emissiebeheersplan

Positionpapers

De positionpapers kunnen worden beschouwd als deel 2 van de bouwstenen. In deze stap wordt door het cluster per diffuse verontreinigingsbron nagegaan welke positie Rijkswaterstaat kan innemen en welke middelen kunnen worden ingezet. Meer concreet worden per bron de knelpunten (w.o. de geografische verspreiding) verkend, een analyse gemaakt van de omgeving (actoren/factoren) en de instrumenten van Rijkswaterstaat (gereedschapskist) in kaart gebracht. Bij de ontwikkeling daarvan zal gebruik worden gemaakt van het materiaal dat in de afgelopen jaren door cluster D is verzameld en ontwikkeld. De positionpapers kunnen uiteindelijk worden gebruikt bij het bepalen van de regionale strategie in de aanpak van diffuse bronnen in de emissiebeheersplannen. Deze producten vragen een aanzienlijke inzet van de deelnemers van cluster D. In 1999 is een plan van aanpak opgesteld en zijn de werkzaamheden van start gegaan.

In de eerste helft van 2000 is de opzet (inhoud) van positionpapers geconcretiseerd en is de relatie gelegd tussen de positionpapers en de emissiebeheersplannen (afstemming L1). Een zevental onderwerpen is geselecteerd voor het opstellen van positionpapers. De in 2000 in concept uitgewerkte positionpapers worden naar verwachting begin 2001 vastgesteld. Jaarlijks worden nieuwe positionpapers opgesteld (doorlopend programma).

De geselecteerde onderwerpen zijn:	trekker	planning
1. landbouw	Dir. Oost	1 ^e kwartaal 2001
2. wegverkeer	Dir N-Brabant	1 ^e kwartaal 2001
3. onkruidbestrijding	Dir Z-Holland	1 ^e kwartaal 2001
4. scheepvaart ladingresten	Dir Zeeland	1 ^e kwartaal 2001
5. koperen waterleidingen	Dir N-Holland	1 ^e kwartaal 2001
6. Scheepvaart: koperhoudende antifouling	Dir Zeeland	3 ^e kwartaal 2001

Het is de bedoeling om op basis van de in 2000 in concept opgestelde positionpapers een workshop te organiseren. Met de uitkomsten van de workshops worden de positionpapers indien nodig aangepast (zie verder onder werkconferentie).

De ervaringen met de eerste positionpapers leren dat met name het strategische deel als lastig wordt gezien. Ondersteuning vanuit andere disciplines, zoals juridische ondersteuning, is dan ook nodig. Deze ondersteuning valt onder de inspanning die elke directie aan cluster D levert.

Bouwstenen emissiebeheersplan deel 2: positie Rijkswaterstaat
gereed: 1 ^e t/m 4 ^e kwartaal 2001
kosten: fl. 5000,- drukkosten
mensdagen: 5 dagen per RD; 10 dagen NH en ZH
product: positionpapers RWS per deelbron diffuus
trekker: Noord-Holland

De onderwerpen voor de andere positionpapers in 2001 en later worden gekozen aan de hand van de emissiebeheersplannen die eind 2000 zullen verschijnen. Elk jaar worden er drie positionpapers opgesteld. Voor 2001 staat scheepvaart koperhoudende antifouling gepland.

Werkconferentie

Aangezien bovengenoemde positionpapers een rol moeten spelen in de op te stellen emissiebeheersplannen, organiseert cluster D rond deze bouwstenen een of meer workshop(s). De workshops zijn in eerste instantie bedoeld om de bouwstenen completer te krijgen; de concept-positionpapers worden met de uitkomsten van de workshops omgezet in definitieve versies. In de tweede plaats zijn de bijeenkomsten bedoeld voor het verkrijgen van een breder draagvlak in de eigen RWS-organisatie. Elk jaar wordt één workshop georganiseerd.

Bouwstenen emissiebeheersplan deel 3: workshops
gereed: 2001-2004
kosten: fl. 10.000,- per keer
mensdagen: 2 dagen per RD/SD, NH/ZH/RIZA/HK: 5 dagen
product: workshops
trekker: secretariaat cluster D

(Voorbeeld)projecten aanpak diffuse bronnen

Uitgevoerde/lopende projecten

Cluster D wil in 2001-2005 de communicatie binnen Rijkswaterstaat over uitgevoerde/lopende projecten voortzetten. Cluster D wil daarnaast het uitvoeren van nieuwe voorbeeldprojecten stimuleren. De voorbeeldprojecten moeten passen binnen de in de positionpapers beschreven strategieën.

Overige aandachtspunten voor 2001 en verder zijn (tussen haakjes de trekker):

- richtlijn onderwaterborstelen zeeschepen (ZH)
- zinkanodes ballasttanks (ZL/ZH)
- borstelbanen recreatievaart (ZH/ZL/NH)
- afkoppeling verhard oppervlak (NB)
- run off Rijkswegen (DWW)
- run off kwetsbare gebieden (NB)
- strooizout (ZH)

Deze projecten zullen in het cluster worden besproken. Afhankelijk van de behoefte (RD's) wordt informatie per onderwerp vastgelegd in een factsheet. In 2001 worden 2 factsheets opgesteld.

Projecten: rapportages bestaande projecten
gereed: 2001-2005
kosten: fl. 5.000,- drukkosten
mensdagen: 2 dagen per RD/SD
product: factsheets
trekker: RD's/SD's

Reguliere werkzaamheden

Informatiepunt Rijkswaterstaatacties

Deze werkzaamheid vloeit voort uit de taakopdracht van cluster D om de informatie binnen Rijkswaterstaat over de aanpak van diffuse verontreiniging te structureren en te coördineren en over de voortgang van de aanpak van diffuse verontreiniging te rapporteren. Voor de verspreiding van informatie wordt aangesloten bij het de internetsite 'Wateremissies' van FWVO, WVO-CT, RIZA en CIW. Cluster D zal binnen die site een eigen rubriek vullen. Deze rubriek bevat tenminste een overzicht van de projecten, een beschrijving van het netwerk diffuse bronnen en de factsheets per project. Gestreefd wordt naar opzetten van een digitaal platform voor het uitwisselen van informatie over de aanpak van diffuse verontreinigingen RWS (planning 2001/2002). Aan het verspreiden van informatie via 'Wateremissies' zijn voor cluster D geen kosten verbonden. Verwacht wordt dat in 2001 één of meerdere (oude) documenten digitaal ontsloten worden. Hiervoor wordt voor 2001 budget gereserveerd.

Regulier: informatiepunt
gereed: in 2001
kosten: fl. 10.000,- (digitaal ontsluiten van documenten)
mensdagen: 27 dagen
product: inrichting informatiestructuur
trekker: ZL/RIZA/HK

Regulier: informatiepunt
gereed: doorlopend
kosten: fl. 10.000,- per jaar v.a. 2002
mensdagen: 2 dagen per RD/SD per onderwerp, ZH: 4 dagen
product: actueel overzicht projecten + netwerk (4 * per jaar)
trekker: secretariaat cluster D

Communicatie Rijkswaterstaatacties

Cluster D heeft in 1999 aanzet gemaakt met het ontwikkelen van een visie op communicatie als beleidsinstrument voor het onderwerp diffuse bronnen. Dit heeft in 1999 geresulteerd in een projectvoorstel 'communicatieplan cluster D', dat in 2001 verder zal worden uitgewerkt. Inzake communicatie zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij de werkgroep Communicatie van de FWVO. In 2000 heeft dit project vanwege personele wisselingen stilgelegen. De opzet van het communicatieplan zal aan de hand van de huidige stand van zaken opnieuw beoordeeld worden. Bezien wordt welke werkzaamheden op dit gebied in 2001 worden opgepakt.

Regulier: communicatie
gereed: 3e kwartaal 2001
kosten: geen
mensdagen: 45 dagen
producten: communicatie strategie en (implementatie)plan
trekker: voorzitter werkgroep Communicatie (van cluster D)
deelnemers: NN, NBr, RIZA

Regulier communicatie: implementatie communicatieplan
gereed: conform communicatieplan 2001-2004
kosten: geen
mensdagen: 29
product: diversen o.b.v. communicatieplan
trekker: voorzitter werkgroep Communicatie (van cluster D)

Beheersing van het programma

Tijd

De benodigde tijdsinspanning voor cluster D is hiervoor reeds aangegeven. Naast deze activiteiten werken regionale directies aan eigen acties. De inzet betreft ook specifieke deskundigheid binnen de directies op het gebied van de inhoud als juridisch en op het gebied van communicatie. In onderstaande tabel is de benodigde inzet in uren opgenomen:

	2001	2002	2003	2004	2005
vergaderingen cluster D	137	137	137	137	137
bouwstenen emissiebeheersplannen:					
2. positionpapers	48	48	48	48	48
3. workshops	38	38	38	38	38
(voorbeeld)projecten aanpak diffuse bronnen					
factsheets voorbeeld projecten	25	25	25	25	25
reguliere werkzaamheden: informatiepunt					
actueel overzicht projecten + netwerk (Intranet)	27	27	27	27	27
reguliere werkzaamheden: communicatie					
1. communicatiestrategie en (implementatie)plan	45	29	29	29	29
2. implementatie communicatieplan	pm	pm	pm	pm	
totaal	320	304	304	304	304

Kosten

In principe komen alleen RWS-brede kosten ten laste van cluster D.

Voor de financiering van regionale projecten zullen via het reguliere planproces (beheersplan nat en wegbeheer 2000) financiën moeten worden vrijgemaakt.

	2001	2002	2003	2004	2005
vergaderruimte	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
bouwstenen emissiebeheersplannen:					
1. beleidskader					
2. positionpapers	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
3. workshops	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
(voorbeeld)projecten aanpak diffuse bronnen					
factsheets voorbeeldprojecten	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
reguliere werkzaamheden: informatiepunt					
actueel overzicht projecten + netwerk (Intranet)	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
reguliere werkzaamheden: communicatie					
1. communicatiestrategie en (implementatie)plan	?				
2. implementatie communicatieplan	0	?	?		
secretariële ondersteuning	15.000	pm	pm	pm	pm
totaal	77.000	62.0000	62.000	62.000	62.000

Werkwijze

In cluster D komen zaken aan de orde als voortgang van het werkprogramma, lopende activiteiten, nieuwe informatie, prioriteitstelling, vertaling landelijk beleid naar regionale acties en stand van zaken regionale platforms. Waar mogelijk en zinvol zal de aanpak van diffuse verontreiniging in bestaande plannen en projecten geïntegreerd worden zoals projecten bedrijfsinterne milieuzorg, duurzaam bouwen, toepassing alternatieve materialen, wegbeheer 2000, beheersplannen nat. Uiteindelijk moet de aandacht voor het probleem een integraal onderdeel uitmaken van onze normale bedrijfsvoering en kwaliteitszorg.

Organisatie

Opdrachtgever voor dit programma is de voorzitter van de FWVO. De opdrachtgever is formeel eindverantwoordelijk voor het functioneren en de kwaliteit van het programma. HK/A is budgethouder voor de acties die rechtstreeks uitgevoerd worden door het cluster. Voor acties van de verschillende directies zijn de hoofden van de afdelingen opdrachtgever en budgethouder. Zij zijn verantwoordelijk voor de inzet van tijd en geld binnen de afdeling, en dus ook voor deze projecten.

Aan het cluster diffuse bronnen nemen alle directies, het RIZA, de Bouwdienst, DWW, en HK/A deel. Het cluster komt minimaal 5 keer per jaar bijeen. Daarnaast komen ad hoc werkgroepen (waaronder het kernteam) afhankelijk van het onderwerp bijeen. Per 1 mei 2000 levert de directie Noord-Holland een nieuwe voorzitter. Vanaf medio 1999 wordt de secretaris geleverd door de directie Zuid-Holland.

Samenstelling van cluster D

E. v. Bon (voorzitter)	directie Noord-Holland
A. Mutter (secretaris)	directie Zuid-Holland
B. Hellings	Hoofdkantoor van de Waterstaat
J. van de Velde	directie Noord-Nederland
J.Q.M. de Beer	directie Utrecht
L. Snitsevorg	directie IJsselmeergebied
A.J. Voortman	directie Oost-Nederland
P. Paulus	directie Zeeland
M.v.d. Meerendonk	directie Noord-Brabant
R.M.I. Kwanten	directie Limburg
C. Reuther	directie Noordzee
W.H. Janssen v.d. Laak	DWW
P. Vermij	RIZA
L.A. van Geldermalsen	Bouwdienst (agendalid)
J. Stronkhorst	RIKZ (agendalid)

De leden van cluster D hebben ieder een eigen taak.

• Regionale directies:

Van vertegenwoordigers van regionale directies wordt verwacht dat zij een bijdrage leveren aan het opstellen van positionpapers en factsheets. Vanuit de aanpak diffuse bronnen in de regio wordt een actieve inbreng verwacht in de vergadering (leveren van feed back en inbreng eigen onderwerpen) en medewerking verleend aan het actualiseren van de databank diffuse bronnen. Verder wordt verwacht dat vertegenwoordigers van regionale directies op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in de "eigen" regio platforms en fungeren als intermediair tussen cluster D en de directie.

- RIZA

Van de vertegenwoordiger van het RIZA wordt verwacht dat hij op de hoogte is van landelijke ontwikkelingen, fungeert als intermediair tussen CIW-diffuse bronnen, milieucoördinatorenoverleg BIM, RIZA en cluster D. Vanuit een landelijk overzicht wordt feed back gegeven aan leden van cluster D, een bijdrage geleverd aan de databank diffuse bronnen en door het leveren van specialistische kennis ondersteuning verleend bij het opstellen van inhoudelijke documenten zoals factsheets en positionpapers.

De vertegenwoordiger van het RIZA is tevens lid van het kernteam diffuse bronnen.

- Voorzitter

Naast een rol als vertegenwoordiger van de regionale directie wordt van de voorzitter verwacht dat zij de voortgang en de financiën bewaakt en de terugkoppeling verzocht naar de FWVO. Verder wordt van de voorzitter verwacht dat zij op de hoogte is van de werkzaamheden van de CIW VI subwerkgroep diffuse bronnen. De voorzitter is lid van het kernteam.

- Secretaris

Naast de rol als vertegenwoordiger van een regionale directie is hij verantwoordelijk voor het secretariaat en is hij lid van het kernteam. De secretaris verzorgt de verslaglegging, bewaakt afspraken, de financiën en het programma en signaleert ontwikkelingen en houdt de leden Cluster D hiervan op de hoogte.

- HK

Draagt zorg voor het intern en extern Rijkswaterstaat uitdragen van het diffuse-bronnenbeleid van RWS en de activiteiten van cluster D en is lid van het kernteam. Daarnaast heeft de vertegenwoordiger van het HK in cluster D een inbreng vanuit interdepartementale ontwikkelingen en landelijke belangengroepen.

- DWW

De vertegenwoordiger van DWW fungeert als intermediair tussen DWW en cluster D. De vertegenwoordiger DWW heeft in cluster D een technisch beleidsmatige inbreng vanuit de kennisontwikkeling bij DWW op het gebied van preventieve milieumaatregelen voor wegen, zoals kennisontwikkeling op het gebied van gebruik van strooizout en bestrijdingsmiddelen; milieubezwaarlijkheid van afstromend wegwater en uitloging van vangrail en ander straatmeubilair.

Overzicht meerjarenprogrammering werkzaamheden cluster D

Menskracht cluster D in dagen (8 uur) 2001 jaarlijks	NH (vz)	ZH (secr.)	RIZA	HKA	NBr	ovrg RD's (7)	DWW	totaal
vergaderingen Cluster D	12	15	10	10	10	10	10	137
Bouwstenen emissiebeheersplannen								
Positionpapers	10	10	5	5	2	2	2	48
workshops	5	5	5	5	2	2	2	38
(voorbeeld)projecten aanpak diffuse bronnen								
factsheets nieuwe projecten	2	2	2	2	2	2	1	25
reguliere werkzaamheden: informatiepunt								
actueel overzicht projecten + netwerk	2	4	2	2	2	2	1	27
reguliere werkzaamheden: communicatie								
communicatieplan opstellen	10	2	5	2	10	2	2	45
totaal	41	38	29	26	28	20	18	320

Opm het betreft inzet ten behoeve van cluster D door leden van cluster D en specifieke deskundigheid binnen de directies zowel op het gebied van de inhoud als juridisch en communicatie

Menskracht cluster D in dagen (8 uur) 2002-2005 jaarlijks	NH (vz)	ZH (secr.)	RIZA	HKA	NBr	ovrg RD's (7)	DWW	totaal
vergaderingen Cluster D	12	15	10	10	10	10	10	137
Bouwstenen emissiebeheersplannen								
Positionpapers	10	10	5	5	2	2	2	48
workshops	5	5	5	5	2	2	2	38
(voorbeeld)projecten aanpak diffuse bronnen								
factsheets nieuwe projecten	2	2	2	2	2	2	1	25
reguliere werkzaamheden: informatiepunt								
actueel overzicht projecten + netwerk	2	4	2	2	2	2	1	27
reguliere werkzaamheden: communicatie								
communicatieplan uitvoeren	2	2	5	2	2	2	2	29
totaal	33	38	29	26	20	20	18	304

Opm het betreft inzet ten behoeve van cluster D door leden van cluster D en specifieke deskundigheid binnen de directies zowel op het gebied van de inhoud als juridisch en communicatie

2.5 Cluster E: opleidingen

[De voorzitter van het WVO-CT zal contact opnemen HK/U over de voortgang van de werkgroep Opleidingen in relatie tot de in te stellen begeleidingscommissie opleidingen water. In afwachting daarvan maakt cluster E even pas op de plaats]

Vanuit cluster B is een duidelijke behoefte aan opleidingen/ondersteuning op het terrein van 'de veranderende rol' (zie ook programma cluster B); cluster E zou hierin een rol kunnen spelen.

Ondersteuning/vaardigheden cluster B:

Vorm: in company' organisatie van gezamenlijke opleidingsbehoefte zoals auditing; eventueel met bedrijfsleven, provincie samen. Wat is ISO?, wat kun je ermee?, etc. Hoe bepaalt het je houding? Verhouding tot de Wvo-vergunning. Eventueel in gezamenlijke sessies van directies. Evaluatie door de deelnemers aan cluster B: wat heeft het opgeleverd?, hoe draagt het bij aan de veranderende rol?

Wie: steunpunt RIZA
uitvoering Loyds, Veritas etc. eventueel i.s.m. accountantsdienst VROM

Wanneer: naar alle waarschijnlijkheid zowel in 2000 als 2001

Inzet: 3 md voorbereiding RIZA

Deelname: 3 dagen per deelnemer

Financiën: fl. 1.000,- per deelnemer totaal fl. 20.000,- bij 20 deelnemers

2.6 Cluster F: overige activiteiten

In cluster F zijn de overige FWVO-activiteiten ondergebracht. Het betreft hier activiteiten van tijdelijke en permanente werkgroepen, die niet direct te plaatsen zijn binnen de reguliere clusters. Teneinde structuur aan te brengen en de afstemming met de andere clusters te bewaken, worden de activiteiten van die werkgroepen binnen het cluster F geplaatst.

Het betreft de volgende permanente werkgroepen:

- projectgroep Wbb Waterbodems, die zowel aan de FWVO rapporteert als aan het POBJ en het WVO-CT;
- werkgroep communicatie, die zowel onder de FWVO als het WVO-CT valt.

Daarnaast zijn er twee tijdelijke werkgroepen, die hun werkzaamheden in de loop van 2001 zullen afronden:

- werkgroep chloor in koelwater;
- werkgroep warmteproblematiek koelwaterlozingen.

2.6.1 Werkgroep Communicatie

Evaluatie 2000

- Preventie door communicatie
De werkgroep heeft dit aspect laten rusten, omdat er m.n. binnen het project Emissiekader NW4 veel aandacht wordt besteed aan communicatie binnen de veranderende rol.
- Communicatie via internet
De site 'Wateremissies' is in 2000 officieel in gebruik genomen.
- Overige taken
Organisatie van het tweejaarlijkse Wvo-symposium. Het symposium heeft op 2 november 2000 plaatsgevonden. Tijdens het symposium is een instructieve videofilm over het Bouwstoffenbesluit in première gegaan.

Programma

- Communicatie via internet
Het onderhoud en bijhouden van de site 'Wateremissies'.
- Overige taken
 - Organisatie van het tweejaarlijkse Wvo-symposium; in 2001 zal geen symposium worden georganiseerd.
 - Produceren van het jaarverslag van het WVO-CT.
 - Promotieactiviteiten zoals het produceren van folders en brochures.

Financiën

Voor het internetproject is door de FWVO een bijdrage van fl. 25.000,- per jaar toegezegd. Financiën voor de overige activiteiten worden meegenomen in de budgetaanvraag vanuit het WVO-Contactteam.

Leden van de werkgroep Communicatie

J. Rus (voorzitter)	RIZA
G. van Vliet	directie Utrecht
A. Nijhuis	Hoofdkantoor
W. Zeilmaker	directie Noord-Holland
vacature	RIZA

Tijdsbeslag voor de leden van de werkgroep Communicatie (in dagen)

	2001	2002	2003	2004	2005
RD's	5	10	5	10	5
HK	3	5	3	5	3
RIZA	10	35	10	35	10

2.6.2 Projectgroep Wbb Waterbodems

Evaluatie 2000

Binnen de PWW zijn de werkzaamheden in een aantal werkgroepen ondergebracht. Het betreft de volgende activiteiten:

1. Werkgroep functiegericht saneren; inmiddels is het SAWA-project (saneringsdoelstelling waterbodems) gestart, waaraan de leden van de werkgroep een bijdrage leveren;
2. StuW: Actualisatie werkdocumenten Wbb + platform voor continue aanpassing Wbb-modellen; inmiddels is besloten deze werkgroep een permanent karakter te geven;
3. Bijdrage leveren aan AKWA-project 'Handreiking Wbb-praktijk'; inmiddels is op verzoek van het POWA een bredere grondslag aan dit project gegeven: de betreffende werkgroep houdt zich bezig met de problematiek rond de vergunningverlening en handhaving van de Wbb, de Wvo en het Bsb, voorzover het gaat om de waterbodems in rijkswateren;
4. Werkgroep 'Effectuering aansprakelijkheid voor bodemsanering' (nog niet gestart);
5. Leveren van een bijdrage aan de richtlijn nader onderzoek.

Daarnaast wordt ingespeeld op de actualiteit. Zo is een bijdrage geleverd m.b.t.:

1. Wbb-info;
2. De richtlijn nader onderzoek;
3. Project C1 (fase 2): afstemming wetgeving/ platform bevoegd gezag;
4. Besluit aanwijzing zijwateren.

Programma

Voor 2001 en verder zijn de volgende activiteiten voorzien:

1. Klankbordgroep voor SAWA
Leden: R. Hoogewerff, S. Jansen, M. du Manoir-Schutte (trekker), H. Sterk, P. Warnier.
Doel: op verzoek van de projectgroep SAWA uitbrengen van advies.
2. StuW
Leden: F. van Baar, M. van der Brink, W. Cornelissen, R. Hoogewerff (trekker), S. Jansen, M. du Manoir-Schutte, B. van der Meer, L. Snitsevorg.
Doel: standaardisering besluitvorming; op peil houden (juridisch en technisch) van de modelbesluiten en andere modelstukken.
3. Bijdrage aan project 'Omgaan met waterbodems in Rijkswateren'
Werkgroep nog samen te stellen na accordering plan van aanpak door POWA.
4. Werkgroep 'Effectuering aansprakelijkheid voor bodemsanering'
Leden: E. Arens-Raas, F. van Baar, E. Boers-Gerlings, R. Hoogewerff, S. Jansen.
5. Klankbordgroep voor nieuwe richtlijn saneringsonderzoek
Leden: E. Boers-Gerlings, Th. Joosten, L. Snitsevorg.
Doel: op verzoek uitbrengen van advies.
6. Grensoverschrijdende gevallen
Komt in maart 2001 op PWW-agenda.
7. Inspraakregeling saneringsprogramma
M. du Manoir-Schutte.
8. Klankbord voor evaluatie Bouwstoffenbesluit
Doel: op verzoek van HK meedoen aan interviews / enquêtes.
9. Wbb-info
N. Jawalapersad en D. Crommelin.

10. Wbb kruimelgevallen

Leden: J. de Beer, J. van Tiel, P. Warnier.

Doel: doen van voorstel aan H. Sterk inzake wijze van omgaan met kruimelgevallen.

Leden projectgroep Wbb Waterbodems

D. Crommelin (voorzitter)	dir. Oost-Nederland
S. Jansen (secretaris)	dir. IJsselmeergebied
R. Hoogewerff	dir. Oost-Nederland
J. van Tiel / Th. Joosten	dir. Oost-Nederland
E. Arens-Raas	dir. Zeeland
E. Wijga	dir. Zeeland
N. Jawalapersad	RIZA
B. van der Meer	dir. Zuid-Holland
P. Tchang	dir. Zuid-Holland
P. van Zundert	dir. Zuid-Holland
E. Boers-Gerlings	dir. Zuid-Holland
M. du Manoir-Schutte / N. Aland	CDJZ
M. Zwiers	dir. Noord-Holland
F. van Baar	dir. Noord-Holland
J. de Wilt-Hansen	dir. Utrecht
J. de Beer	dir. Utrecht
S. de Bruin	dir. Noord-Brabant
P. Warnier	dir. Limburg
H. Sterk	Hoofdkantoor / AW
T. Bilker	dir. Noord-Nederland
L. Snitsevorg	dir. IJsselmeergebied
F. de Bruijne	Bouwdienst

Tijdsbeslag voor leden projectgroep Wbb Waterbodems

De projectgroep zal jaarlijks circa viermaal vergaderen.

Voor de realisatie van producten worden werkgroepen geformeerd. Iedere werkgroep maakt een werkplan. Ten aanzien van de benodigde inzet zullen in de projectgroep afspraken worden gemaakt.

2.6.3 Werkgroep chloor in koelwater

Evaluatie programma 2000

In het kader van het streven naar een reductie van het gebruik van chloor in koelwater heeft de FWVO in 1998 besloten tot de instelling van de werkgroep chloor in koelwater. De werkgroep heeft in 1999 haar rapport 'Verantwoord omgaan met biociden in koelwater' gepresenteerd.

In het voorjaar 2000 heeft de werkgroep tijdens vier regionale workshops, waar waterbeheerders, bedrijven en leveranciers aanwezig waren, de resultaten aan de orde gesteld. De reacties over de workshops waren erg positief: 2/3 van de deelnemers is anders gaan denken over koeling en vooral de kennisoverdracht wordt als zeer zinnig aangeduid. In de maand juni is een evaluatie uitgevoerd. Geconcludeerd werd dat met de communicatie over dit onderwerp tijdens de workshops een stap in de goede richting is gedaan, maar dat het belangrijk is de aandacht voor het chloorgebruik vast te houden en te verbeteren. Bovendien werd opgemerkt dat het nodig was ook gemeenten bij de problematiek te betrekken. In februari 2001 zal nog een extra workshop worden gehouden.

In EU-kader is de BREF over koeling gereedgekomen. Door de werkgroep is inbreng geleverd bij de totstandkoming.

Programma

In 2001 zal de werkgroep aandacht schenken aan het monitoren van de implementatie van de FWVO-aanbevelingen.

Leden van de werkgroep chloor in koelwater

D. Bijstra (voorzitter)	RIZA
N. Beuzenberg	dir. Zeeland
T. Boon	dir. Noord-Nederland
P. Borgerding	dir. Zuid-Holland
W. Bulthuis	dir. Noord-Holland
L. Grootelaar	dir. Utrecht
R. Berbee	RIZA

2.6.4 Werkgroep warmteproblematiek koelwaterlozingen

Evaluatie 2000

In juni is het rapport van de KEMA over het onderzoek naar de gevoeligheid van oppervlaktewateren voor warmtelozingen opgeleverd. Dit rapport zal als bijlage worden opgenomen in de uiteindelijke rapportage van de werkgroep zelf.

Programma 2001

Het eindrapport van de werkgroep wordt in februari 2001 verwacht; vervolgens zal het aan de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling worden aangeboden.

Leden van de werkgroep warmteproblematiek koelwaterlozingen

D. Bijstra (voorzitter)	RIZA
W. Bulthuis	dir. Noord-Holland
F. Groot-Rippens	dir. Noord-Holland
P. Borgerding	dir. Zuid-Holland
M. Bouwman	dir. Utrecht

3 BELANGRIJKE RESULTATEN VAN 2000

Rapporten

- *'Beleidskader diffuse bronnen - Bouwsteen emissiebeheersplan deel 1'*, FWVO-nota 00.02, cluster Diffuse Bronnen, februari 2000.
Dit document is één van de bouwstenen voor de door de regionale directies van Rijkswaterstaat op te stellen emissiebeheersplannen. Het bevat een overzicht van de voor het onderwerp relevante beleidskaders en kan de regionale directies helpen bij de aanpak van de problematiek van diffuse bronnen in hun regio.
- *'Toetsing van Voorlopige Handreiking Toepassing Acute Toxiciteitstesten (Resultaten van landelijk onderzoek)'*, FWVO-nota 00.03, P.J.F. de Graaf et al., april 2000.
Het rapport is een bundeling van de belangrijkste resultaten van het toxiciteits- en fysisch-chemisch onderzoek, dat door de regionale directies van Rijkswaterstaat in het kader van het ITET-project (Implementatie Totaal Effluent Toxiciteit) is uitgevoerd. Aan de hand van de ervaringen uit dit onderzoek is de bruikbaarheid van de in 1997 uitgebrachte *'Voorlopige handreiking toepassing acute toxiciteitstesten'* geëvalueerd. Geconstateerd is dat de voorlopige handreiking een bruikbare leidraad is bij de uitvoering van toxiciteitsonderzoek, al zijn op een aantal punten enkele verbeteringen of aanvullingen wenselijk (zie ook: *'Handreiking bepaling acute toxiciteit van effluenten'*, FWVO-nota 00.06, P.J.F. de Graaf et al, november 2000)
- *'Inventarisatie riooloverstorten Rijkswateren'*, FWVO-nota 00.04, maart 2000.
Deze rapportage is opgesteld naar aanleiding van het *'Actieprogramma waterkwaliteit en diergezondheid'*. Eén van de elementen uit dit actieprogramma betreft het opstellen van programma's voor de sanering van risicovolle overstorten. Van de ongeveer 400 overstortlocaties op Rijkswateren vormen ongeveer 30 overstorten een knelpunt in verband met de volksgezondheid, de diergezondheid of het aquatisch milieu. Naar aanleiding van deze inventarisatie zijn binnen Rijkswaterstaat afspraken gemaakt over de versnelde aanpak van de problematiek rond riooloverstorten.
- *'Handreiking prioritering emissiebronnen'*, FWVO-nota 00.05, cluster C, oktober 2000.
De handreiking is uitgebracht om als leidraad te dienen voor de regionale directies bij het opstellen van emissiebeheersplannen (onderdeel van actiepunt L1 van het project *'Emissiekader NW4'*). De handreiking is daarmee bedoeld ter ondersteuning van de gebiedsgerichte aanpak binnen Rijkswaterstaat.
- *'Handreiking bepaling acute toxiciteit van effluenten'*, FWVO-nota 00.06, P.J.F. de Graaf et al, november 2000.
Het doel van deze FWVO-nota is het bieden van een leidraad ten behoeve van een eenduidige toepassing van de TET-methodiek (totaal-effluenttoxiciteit) bij de beoordeling van complexe afvalwaterlozingen in het kader van de Wvo.

Themadagen/workshops/symposia

Tijdens een door cluster A georganiseerde workshop op 29 november over het onderwerp *'totaal-effluenttoxiciteit'* (TET) zijn de resultaten van het praktijkonderzoek dat de afgelopen jaren onder auspiciën van de FWVO en de STOWA is uitgevoerd, aan waterbeheerders bekendgemaakt. Tevens is gediscussieerd over mogelijkheden om deze testmethoden in de praktijk te gebruiken.

Samen met de FWW heeft de FWVO op 30 november een themaochtend georganiseerd over de implementatie van de Kaderrichtlijn Water. Tijdens deze bijeenkomst is ingegaan op enkele belangrijke onderdelen van de richtlijn, zoals de geografische indeling

(stroomgebiedsdistricten), planvorming (stroomgebiedbeheerplannen), doelstelling (goede ecologische toestand), monitoring ('Wat rapporteren we aan Brussel?'), en emissies (gecombineerde aanpak voor puntbronnen en diffuse bronnen, uitfasering emissies binnen 20 jaar).

Inter/Intranetsite 'Wateremissies'

Samen met vertegenwoordigers van het WVO-Contactteam, de Commissie Integraal Waterbeheer, en het RIZA-Steunpunt Emissies heeft de FWVO in 2000 hard gewerkt aan de totstandkoming van de Inter/Intranetsite 'Wateremissies'. Per 1 september 2000 is de site voor iedereen toegankelijk (www.wateremissies.nl). Wateremissies moet gaan dienen als het centrale informatiepunt voor iedereen die geïnteresseerd is in of te maken heeft met emissies naar oppervlaktewater. Zo kunnen rapporten van de verschillende werkgroepen worden geraadpleegd, zal met behulp van discussiegroepen de mogelijkheid worden gecreëerd om binnen RWS over inhoudelijke onderwerpen met collega's in contact te treden, en zal actuele informatie van en over de FWVO worden aangeboden.

Nieuwe FWVO-folder

Tijdens het Wvo-symposium van 2 november 2000 is een nieuwe folder over de FWVO gepresenteerd. De FWVO als landelijk overlegorgaan binnen Rijkswaterstaat voor de coördinatie en versterking van de uitvoering van het emissiebeleid krijgt in deze kleurrijke folder/brochure op een opvallende manier gestalte. De functies, samenstelling en werkwijze, aandachtsgebieden van de zes clusters, samenwerking met andere werkgroepen, en de communicatiekanalen worden kort maar krachtig toegelicht. Ook worden enkele van de meer recente FWVO-rapporten op een niet alledaagse manier onder de aandacht gebracht. De folder/brochure wordt gecompleteerd met een apart inlegvel, waarop de belangrijkste gegevens van de leden zijn terug te vinden.

Bijlage 1

Samenvatting FWVO-programma 2001

P (gewenste inzet in mensdagen) en F (benodigde financiële middelen in Kf)

directie / dienst	2001	
	P	F
NN	65	55
ON	46	
RDIJ	57	
UTR	47	
NH	101	55
ZH	93	55
ZLD	65	55
NBR	48	
LIMB	70	55
NZ	37	
RIKZ	5	
RIZA	354	
HK	61	
CDJZ	8	
pm	24	
DWW	18	
FWVO		277
TOTAAL	1099	552

Toelichting:

pm: nog toe te delen aan één of meer directies

F: som v/d specifiek van de directies gevraagde financiële inzet en het eigen FWVO-budget (in Kf)

FWVO: benodigd FWVO-budget (in Kf)

1 mensdag = 8 uur

Bijlage 2

Leden van de FWVO

dhr. ir. C. Venema (voorzitter)	directie IJsselmeergebied
dhr. ing. H. Warmer (secretaris tot 1/1/'01)	RIZA
dhr. ing. J. Meijerink (secretaris vanaf 1/1/'01)	RIZA
dhr. drs. H.J.M. Hoozemans	directie Zuid-Holland
dhr. ir. W.G. Prins	directie Noord-Nederland
dhr. drs. B. Spaargaren	directie Noord-Holland
mw. ing. E. van Bon	directie Noord-Holland
dhr. ir. G.W. van Vliet	directie Utrecht
dhr. ir. P.K. Omvlee	directie Noord-Brabant
dhr. ing. B. Hannessen	directie Noordzee
dhr. ing. D. Luijendijk	RIZA
dhr. ir. V. Bakker	RIZA
dhr. ir. J.P. van Dalen	Hoofdkantoor (beleidsdirectie A)
mw. mr. N. Aland	Centrale Directie Juridische Zaken (V&W)
dhr. ing. P.F.P.M. Warnier	directie Limburg
dhr. ing. K. Boone	directie Zeeland
dhr. J. Jonkhoff	directie IJsselmeergebied
dhr. ir. M.J.P.H. Waltmans	directie Oost-Nederland